

ЕПОХА ГЛУПАКА: ЧОМУ МУДРІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ ТА ЙОГО ЕЛІТИ НАРОДУ Є ПЕРЕБІЛЬШЕННЯМ

«Чому нами керує зрять ідіотів, ні до чого не придатних, які неспроможні навіть організувати звичайну випивку в дешевому шинку? Як же ці ідіоти спромоглися сісти нам на шию?»

*Лоуренс Дж. Пітер і Реймонд Халл
«Принцип Пітера»*

В епоху радикальних змін, у перехідні періоди різко збільшується число різноманітних аферистів, авантюристів, пройдисвітів, дурнів, котрі потрапляють у владні структури, відтак починають адаптувати зовнішнє середовище до своїх потреб. Чимало саме таких людей живе поруч нас, багато хто з них обіймав і продовжує обіймати відповідальні посади, творити політику.

Дурні й глупаки гірші від ворогів. Розумний, сильний ворог – це честь, це подарунок долі. З розумним ліпше згубити, ніж з дурнем знайти...

У широкому сенсі дурень – це людина, яка не може логічно пояснити чи обґрунтувати свої думки чи дії. «Дурень – розумово обмежена, тупа людина», – читаємо у «Словнику української мови».

Дурнів в усі часи не бракувало. Боротися з ними було дуже непросто. Тим паче, що Біблія застерігає: той, хто скаже на брата свого «дурний», підпадає геєні огненній.

«З дурнем складніше. Він суспільний продукт... – резюмував знаменитий італійський письменник і вчений Умберто Еко в своєму романі «Маятник Фуко». – На дурнів великий попит, особливо у світському товаристві... Дурний – найпідступніший з усіх типів. Дурня впізнають з першого погляду... Дуже складно розпізнати глупака. Глупак може навіть одержати Нобелівську премію... Глупота оточує нас зусебіч... Вся історія ло-

гіки зводиться до пошуків такого визначення глупоти, з яким ми могли б погодитися».

Попри біблійну засторогу, 1494 року у швейцарському місті Базелі побачила світ сатирична поема німецького вченого Себастьяна Бранта «Корабель дурнів», в якій він зумів спорядити й відіслати судно з дурнями з усього світу в країну Наррагонію-Дурляндію.

Згодом з'являється «Похвала глупоті» Еразма Роттердамського, «Оперування дурнів» Ганса Сакса, «Заляття дурнів» і «Луг дурнів» Томаса Мурнера... 1962 року побачив світ «Корабель блазнів» Кетрін Елен Портер. Воювали з дурнями і Григорій Сковорода та Іван Котляревський...

Вже нині, знаючи про існування цього різновиду гомо сапієнса, науковці в усіх складних технологіях і конструкціях обов'язково ставлять запобіжну систему – «захист від дурнів».

Коли в обивателя глупота дрімає на рівні підсвідомості, то це нікого не страшить. Дурень і невіглас у побуті – це півбідди: спілкування з ним коштує лише зіпсованого настрою. Проблеми починаються тоді, коли ніким і нічим не стримувана агресивна дурість виявляється у вчинках людей, котрі можуть впливати на хід історії.

Дурнів не меншає. Сучасних. Вітчизняних. Попри інтернет, смартфони, ком'ютери, мобільки. Дурням не потрібна правда, котра їм не до вподоби. Тож постає питання: що робити з натовпом невігласів, людей не думаючих, не мислячих, безапеляційних, які завжди щиро переконані, що у всьому мають рацію.

Про те, що «український народ мудрий і у всьому розбереться», постійно наголошують у школах й вишах, люблять апелювати до мудрості народу політики, президенти. Тим часом саме поняття «народ» – звичайнісінька фікція. Народ – це на-

самперед біологічна популяція. Причому популяція неоднорідна – гетерогенна (гомогенними, однорідними бувають лише мікроби). Це вкрай диференційована маса: за вподобаннями політичними, культурними, економічними. Вона дуже легко піддається цілеспрямованій інформаційній обробці. Саме тому народ у своїй більшості неспроможний обрати найдостойніших і найкращих з багатомільйонного загалу.

Народ упереваж проти реформ, які зачіпають його інтереси. Йому приємніше чути прості популістські пропозиції та розв'язки. Непопулярні реформи народ сприймає вкрай неохоче. Народ може цілком щиро аплодувати Рабіновичу, Добкіну, Бойкові, Ахметову і К°, забуваючи про їхню причетність до того, що сталося в державі, на Донбасі зокрема. Народ звикло підтримує тих, хто заперечує очевидні речі, неприсміли для усвідомлення. «Мудрий народ» логікою не обтяжений, він зорієнтований впереваж на чийсь харизму; обирає очільників, керуючись незбагненими порухами душі й серця. І це при тому, що історією неодноразово доведено: коли точно не знаєш, до чого прагнеш, то неминуче опинишся в лайні, куди потрапити начебто й не бажав. Чи можна серйозні проблеми обговорювати з тими, хто некомпетентний у питанні і хто не ухвалює остаточне рішення?

«Не треба забувати, що більшість, народня маса, по своїй суті справи складається з людей середнього рівня, звичайних; історією ж посувають нечисленні проводирі людськості, люди з виключним хистом, герої волі і думки» (Михайло Туган-Барановський).

«Філософію нерівності» Микола Бердяєв написав влітку 1918 року. Є в ній такі рядки-застереження: «Якщо порушена істинна ієрархія і винищена істинна аристократія, то з'являються хибні ієрархії і виникає хибна аристократія. <...> Панування чорні творить свою вибрану меншість, свій відбір кращих і сильніших у хамстві – найперших хамів, князів та магнатів хамського королівства».

Хто опинився у ВР після Майдану? Лише лінійний не писав про спраглих осідлати бюджетні фінансові потоки, привести в дію нові корупційні схеми...

Найперше, що сталося після падіння СРСР, це падіння моралі. «За соціалізму в Бога не вірили, але була колективістська мораль, продиктована соціалістичною ідеєю. Люди відчували якусь відповідальність перед оточенням, суспільством, навіть перед ідеєю. І коли оголосили, що все це нісенітниця, що основне – інтереси особистості, то з цього прямий наслідок – егоїзм» (Микола Амосов).

До Верховної Ради, на жаль, потрапляють не найкращі. Українські парламентарі (лівова їх частка) не бояться жодних скандалів. Вони демонструють надзвичайно низьку побутову й політичну культуру. Вони не політики. Вони політикани. Вони не відчувають відповідальності перед своїми виборцями, перед народом, перед державою.

Політично-підприємницька кар'єра багатьох народних обранців базується впереваж на аморальності й брехні, розкраданні суспільного добра, використанні адміністративного ресурсу та сімейних зв'язків. Депутатський мандат виконує роль заборона від кримінальної відповідальності та сприяє лобюванню власних бізнес-інтересів.

Про оспівану ЗМІ участь народних обранців і високопосадовців у різноманітних скандальних аферах і оборудках – банківських, бурштинових, діамантових, митних, залізничних, автоторожних, медичних, військових тощо годі й казати.

«Совок» – квінтесенція «советської людини» – нікуди не шез. Чому новітні швондери і шарікови так ненавидять культуру? Пояснення просте: тому що культура не підносить їх, як усіх нормальних людей, а принижує, дає відчуття своєї нікчемності. Мав рацію Мирослав Маринович, стверджуючи: «Вся справа в советському елементі управління. Якщо він збережеться, то при «національній моделі» держава обов'язково буде антиукраїнською». Советський елемент зберігся. Яскраве цьому підтвердження – Верховна Рада, в якій депутати впереваж керуються не розумом, а емоціями, тваринними інстинктами. Вони голосують за продовження дії закону про особливе са-

моврядування ОРДЛО і водночас провалюють закон про деокупацію частини території Луганської та Донецької областей, не наважуються визнати Росію країною-агресором.

Сон розуму і справді породжує чудовиськ – нині, під час російсько-української війни, стрімко зросли статки українських бізнесменів від політики, олігархічні клани зусебіч обсіли державні інституції, частина народних обранців керується винятково власними інтересами...

«Коли першими людьми в країні стають останні, все робиться криво, фальшиво й жакливо» (Фрідріх Ніцше). Мав рацію знаменитий філософ. Навіть вирази облич парламентаріїв частенько позначені незнищеним тавром ломброзіанської дегенеративності. Зигмунд Фрейд відпочиває. Куди дивився виборець? Дехто з нардепів дивовижним чином схожий (совпадіння?) на сумнозвісного Євно Фішелевича Азефа, одного з лідерів партії есерів й водночас секретного агента-провокатора царської охранки, про якого Александр Спиридович, генерал-майор Окремого корпусу жандармів, у своїх мемуарах писав: «Азеф – це безпринципний і корисливий егоїст, який працював на користь іноді уряду, а іноді революції; зраджує то одній, то іншій стороні, залежно від моменту та особистої користі».

Репрезентувати націю, на думку Дмитра Донцова, видатного публіциста, громадсько-політичного діяча й теоретика українського націоналізму, має не «трудова інтелігенція», не «кляса хліборобів», не монопартия, лише окрема верства «луччих людей».

На жаль, еліту – «лучших» людей, для яких власні інтереси ніколи не були пріоритетнішими за долю держави, в Україні упродовж століть формували свинопаси (за Донцовим, пасивні люди, які дбають виключно про свої інтереси і ставлять їх вище за потреби держави). Частка свинопасів в Україні завжди домінувала.

Олександр Довженко у своїх щоденниках занотував: «У чомусь найдорожчому і найважливішому ми, українці, є народ другорядний, поганий і нікчемний. Ми дурний народ і невеликий, ми народ безцивітний, наша один до одного непошана, відсутність солідарності і взаємопідтримки, наше наплювателство на свою долю і долю своєї культури абсолютно рязочі... У нас абсолютно нема правильного проєктування себе в історії. У нас не державна, не національна і не народна політика. У нас нема справжнього почуття гідності, і поняття особистої свободи існує в нас як щось індивідуалістичне, анархічне...».

Як знати, може, в цих болючих думках і справді криється відповідь на питання, чому українці ніяк не можуть обрати достойного проводу.

Хто носій влади в Україні? Політики й політологи стверджують, що народ. Однак видатний історик Василь Ключевський дотримувався іншої думки: «Народна воля – не джерело влади, а зброя; народ не переносить, а створює владу з готового матеріалу (особистості, класи); він не носій, а споживач влади <...> Коли щезає уряд, влада не повертається до народу, а перестає існувати і його треба знову створювати <...> Але маючи потребу у владі, народ може не вміти створити її. Як він може бути джерелом того, чого не творить, коли потрібно?».

Нині український «мудрий народ» опинився на маргінесі світового історичного поступу. Не лише через недолугу політику владомощів-корупціонерів. Саме їх «мудрий народ» наділив найширшими правами й повноваженнями, вкотре продемонструвавши брак державницького мислення. «Мудрий народ» уже чверть століття ведеться на брехливі обіцянки авантюристів від політики (навіть Революція Гідності не навчила українців розважливості у прийнятті доленосних рішень), через діяння яких Україна мало-помалу втрачає суверенність, суб'єктність і незалежність.

Боже, позбав Українську державу, її народ, її парламент, оточення президента від дурнів і глупаків, адже вони гірші від вогрів!

Олег К. РОМАНЧУК

«Універсум», № 11–12, 2017 рік